

Kuyper in stijl populist, maar niet in denken

De vergelijking van gereformeerd voor-man Abraham Kuyper met PVV-leider Geert Wilders gaat mank, aldus **Rien Fraanje**.

Het kan altijd leerzaam zijn om bij ingrijpende ontwikkelingen parallellen te trekken met het verleden, schrijft Lodewijk Dros (Letter & Geest, 17 december). Zo'n parallel snijdt alleen hout als een evenwichtige vergelijking tussen toen en nu wordt gemaakt. Dat is precies wat Dros nalaat in zijn poging aan te tonen dat Wilders de erfgenaam zou zijn van de gereformeerde voorman Abraham Kuyper.

Ja, Kuyper had in zijn politieke optreden zeker populistische trekken. Hij poneerde zijn standpunten scherp en kon daarin polariseren. Hij wist hoe hij zijn gehoor moest betoeren en zijn achterban in beweging moest krijgen. Met een volkspetitionnement mobiliseerde hij op een voor die tijd unieke wijze een ongekende volksmenigte tegen beoogd regeringsbeleid.

Op veel punten gaat de vergelijking volledig mank. In de eerste plaats verschilde de politiek-maatschappelijke context eind negentiende eeuw sterk van deze tijd. Als Dros opmerkt dat Kuyper zich teweerstelde tegen een liberale politieke elite, vertelt hij niet dat Nederland toen nog geen algemeen kiesrecht had. Je moest enige mate van belasting betalen voordat je stemgerechtigd was. Daarmee was het leeuwendeel van de Nederlanders verstoken van politieke invloed. Veel van die mensen gaf Kuyper een stem. Dat is toch wat anders dan een politieke charlatan die nu net doet alsof sprake is van een elite die het volk van politieke invloed af wil houden. Iedere Nederlander kan immers lid worden van een politieke partij en zijn of haar stem uitbrengen.

Kuyper richtte met de ARP de eerste politieke partij van Nederland op. Dros vergelijkt de toenmalige angst van liberale Kamerleden voor zo'n goed georganiseerde volksbeweging met de huidige

Opzetting van het Sociaal Congres op Gereformeerden grondslag.

Abraham Kuyper, getekend in het toenmalige liberale satirische blad Uilenspiegel.

Kuyper stond pal voor een pluriforme samenleving en wilde ruimte creëren voor diversiteit

komsten hun verhaal konden doen. Wilders is het enige lid van de ondemocratische PVV en wil geen duidelijkheid verschaffen hoe de PVV wordt gefinancierd. Er is een hemelsbreed verschil tussen iemand die aan de wieg staat van onze parlementaire democratie en iemand die smalend van een 'nep-parlement' spreekt.

Het belangrijkste verschil tussen Wilders en Kuyper is echter vooral inhoudelijk van aard. Wilders doet het als een rechtgeaarde populist voortkomen dat er sprake is van één uniform samen-gesteld Volk dat over alles hetzelfde

angst voor de PVV met zijn sterke leider Wilders. Daarmee maakt hij wel een historische faux pas. De ARP was een partij met leden die op partijbijeen-

Kuyper vertelde een verhaal van verbondenheid, daar waar Wilders verdeeldheid zaait

denkt en door een kleine elite wordt tegenwerkt. Kuyper staat ver van die gedachte. Hij stond pal voor een pluriforme samenleving en zette zich politiek in om ruimte voor die diversiteit te creëren. Daar waar hij pleitte voor (politieke) rechten voor zijn 'kleine luyden', gunde hij die ook aan andere mindereheden, juist in het besef dat Nederland een land van mindereheden was.

Kuyper staat bovendien mede aan de wieg van de christelijk-sociale leer. Die wilde toen de erbarlijke leef- en werkomstandigheden van de arbeider niet tegengaan door werknemers tegen elite van werkgevers op te zetten, zoals Wilders nu wel het volk en een ongedefinieerde elite tegenover elkaar zet. Kuyper meende dat werkgevers en werknemers met elkaar verbonden zijn en daarom verantwoordelijkheid voor elkaar dragen. De eersten moeten zorgen voor goede leefomstandigheden voor hun werknemers die op hun beurt met goed werk de onderneming vooruit helpen.

Kuyper vertelde uiteindelijk een verhaal van verbondenheid, daar waar Wilders verdeeldheid zaait. Dit essentiële verschil komt niet terug in Dros' verhaal. Dros shoppt wel erg selectief uit de rijke biografie van Kuyper om zijn vergelijking met Wilders rond te krijgen. Daarmee doet hij Abraham Kuyper ernstig tekort en bagatelliseert hij het gevaar van de polarisatiepolitiek van Wilders.

Rien Fraanje
directeur van het wetenschappelijk instituut van het CDA